

A. POLONJI

PROIZVODNJA PŠENICE NA INDIVIDUALNOM SEKTORU BARANJE U 1982. GODINI S OSVRTOM NA PROTEKLO RAZDOBLJE

Proizvodnja pšenice na selu Baranje već se niz godina ističe visinom prinosa, stupnjem rodnosti, te količinama preuzete pšenice na preradu. Do sada postignuti proizvodni rezultati te potreba daljnjeg povećanja proizvodnje i razvoja proizvodnih odnosa u cilju zadovoljavanja potreba zajednice za krušnim žitom, navode nas na utvrđivanje osnovnih značajki koje su uvjetovale takvo stanje proizvodnje, kao i slabosti koje su nas ograničavale u postizanju još boljih rezultata.

OPĆI PODACI O PROIZVODNJI

Proizvodnja pšenice na selu organizirana je na površinama individualnih poljoprivrednika putem poljoprivrednih zadruga i na ekonomijama zadružnih organizacija. Osnov ukupnoj ratarskoj proizvodnji čini 21.235 hektara, od čega je 19.931 ha vlasništvo poljoprivrednika, a 1.304 hektara ekonomije zadruga. Proizvodno i organizacijski ova je proizvodnja dio ukupne proizvodnje pšenice društvenog i individualnog sektora s kojim čini jedinstveni proizvodno-preradbeni ciklus od programiranja i planiranja putem osiguranja repromaterijala, zajedničkih tehničkih tehnoloških pristupa, do preuzimanja na preradu i plasmana.

Učesnici u proizvodnom ciklusu:

- individualni poljoprivredni proizvođači,
- Poljoprivredne zadruge,
- RO Mlinsko-pekarska industrija »Belje« PIK,
- Poljoprivredna stanica,
- objedinjavanje djelatnosti učesnika putem poslovnog zajedništva.

Od ukupno 3.572 hektara zasijanih pšenicom protekle jeseni, 96% poljoprivrednici su ugovorili sa svojim zadrugama. Ukupna proizvodnja zadružnih organizacija ugovorena je i isporučena MPI »Belje« PIK.

Ukupno isporučena količina pšenice u ovoj godini iznosi 18.176 tona ili 97,7 % ukupno proizvedenog zrna. Prosječni prinos bio je 52,07 dt/ha što je najveći prinos koji smo do sada postigli na selu. Prosječni desetgodišnji prinos iznosi 45,11 dt/ha s prosječno isporučenim količinama od 9.919 tona uz prosječnu rodnost od 78,35 %. Variranje prinosa u skladu je s prirodnim uvjetima proizvodnje pšenice po godinama ali jednako tako uvjetovano je pažnjom koju su poljoprivrednici posvetili ovoj proizvodnji u skladu s ekonomskim interesom te mogućnostima nabavke repromaterijala.

Alfred POLONJI, dipl. inž. Poslovna zajednica za kooperativne odnose sa selom BELI MANASTIR

Proizvodnja pšenice na selu Baranje 1973 — 1982.

Godina	Požnjeveno ha	Prosječni prinos dt/ha	Isporučeno na preradu dt	Postotak rodnosti
1973.	3.734	38,70	78.020	53,97
1974.	3.017	43,40	96.200	73,46
1975.	2.455	39,00	51.500	53,20
1976.	2.294	50,60	78.153	67,10
1977.	3.006	49,35	117.170	79,20
1978.	2.951	46,70	110.185	79,90
1979.	1.495	41,80	59.832	95,74
1980.	2.863	49,24	127.240	90,33
1981.	2.552	40,30	91.915	89,37
1982.	3.572	52,07	181.760	97,72
Prosjek 10 godina	27.939	45,11	991.975	78,35

NEKI ČINIOCI OBIMA PROIZVODNJE

U ovogodišnjoj žetvi selo je isporučilo dvostruku količinu pšenice u odnosu na 10 godišnji prosjek što je rezultat dobrih prinosa na znatno većim površinama od prosjeka. Problem površina pšenice u strukturi sjetve zadnjih je godina postao zabrinjavajući. Pšenica učestvuje s 12,83 %. Posebno je značajan pad u godini 1979. kada smo imali žetvu na svega 1.495 hektara ili 7,04 % u strukturi.

U prikazu stanja kretanja površina pod pšenicom u zadnjih 10 godina prikazali smo zavisnost sjetvenih površina od onih faktora koji na iste utiču. To su postignuti prinosi po godinama i prag rentabiliteta proizvodnje. Uočljiva je znatna pravilnost u odnosu veličina, pored značajnog variranja. Jasno se uočava negativna korelacija između pravog rentabiliteta i sjetvenih površina. Kritična je točka bila u 1979. godini, kada je prag rentabiliteta bio iznad prosječno ostvarenih prinosa, a rezultat toga ekstremno male površine u sjetvi. Iz ovoga proizlazi razumljiv zaključak da je pitanje ekonomike proizvodnje od prvenstvenog značenja.

Bilo bi pogrešno u elementima ekonomike tražiti jedino rješenje obezbeđenja obima proizvodnje pšenice, pored ovih na obim sjetve u protekloj i ranijih godina bitno su uticali i drugi činioci:

— Poljoprivrednici su posebno stimulirani cijenom sjemena čime je postignut veći interes za sjetvu, te značajno smanjenje korištenja naturalnog — vlastitog sjemena. Protekle i ove jeseni proizvođači su sjeme nabavljali po veletrgovačkoj cijeni. Dijela dohotka odrekle su se RO Mlinsko-pekarska industrija i zadružne organizacije.

— Aktivnost putem SSRN u mjesnim zajednicama, štabova, odbora za sjetvu i žetvu, stvaranje odgovarajuće klime i praćenjem proizvodnje na selu od sjetve do isporuke, nesumnjivo povoljno djeluje na ukupnu proizvodnju.

UVJETI PROIZVODNJE I OPREMLJENOST

Prirodni uvjeti proizvodnje pšenice u Baranji detaljno su obrađeni u dijelu izlaganja o proizvodnji pšenice na društvenim površinama »Belja«. Obzirom da su uvjeti isti, ukazujemo na trajnu pojavu zaostajanja prosječnih prinosa sela za prinosa društvene proizvodnje. Na neke mogućnosti ukazuju rezultati ostvareni na zadružnim ekonomijama, gdje je na 398 hektara ostvaren prosječni prinos od 54,42 dt/ha kao i rezultati pojedinih ekonomija zadruga kao što su one u PZ Lug i Kozarac s prinosom od 62 dt/ha. Ističemo primjer ukupne proizvodnje sela na području Zadruge Kozarac, gdje je ostvaren prosječni prinos od 60,90 dt/ha. Razloge zaostajanja u prinosa treba tražiti u stupnju tehnologije.

Količine sjemenske pšenice i sortiment u sjetvi sela Baranje

Sorta	Godina 1980/81.		Godina 1981/82.		Godina 1982/83.	
	d/t	%	d/t	%	d/t	%
NS RANA	5.157	90	2.840	30	1.750	17
SUPER ZLATNA	155	3	1.604	17	1.570	15
BARANJKA			4.294	45	3.935	37
MILJENKA			460	5	2.710	24
OS—20	400	7	145	1	180	1
OSTALO			245	2	730	6
UKUPNO:	5.712	100	9.588	100	10.875	100
Utrošeno sjemena kg/ha	223,8		264,4		286,2	

Sjetva pšenice 1981/82. izvršena je količinom od ukupno 959 tona selekcioniranog sjemena što iznosi 268,4 kg/ha ili oko 92 % ukupno upotrebljenog sjemena može se uočiti i prema količinama sjemena izuzetnog za sjetvu tekloj godini učinjen je kvalitativni skok u odnosu na ranije godine (1980 — 223,8 kg/ha ili 77 % sjetvenih količina). Orijentacija ka prihvatu kvalitetnog sjemena može se uočiti i prema količinama sjemena izuzetnog za sjetvu ove godine tako da je do sada isporučeno 1.087 tona ili 286 kilograma na svaki planirani hektar. Prisutan je nadalje zaokret u sortimentu ka prinostijim sortama. U sjetvi 1980/81. 90 % sjetve izvršeno je sjemenom pšenice NS rana 1, 2 i 3. U sjetvi 1981/82. uvedene su »baranjka« sa 45 %, »super zlatna« sa 17 %. Takva orijentacija prisutna je i u sortimentu za ovu jesenju sjetvu.

Povećanim količinama korištenog sjemenskog materijala u sjetvi, te značajna promjena u promjeni sortimenta pridonijeli su ostvarivanju dobrih prinosa na selu u ovoj godini.

Isporuka gnojiva za potrebe sela Baranje 1981. god.

Vrsta gnojiva	Količina	N	P	Tona K
KAN	1.971	532		
UREA	1.590	731		
NPK i PK	5.800	629	889	955
Ukupno:	9.361	1.892	889	955
Po hektaru	440	89	42	45

Ne raspoložemo točnim podacima o primijenjenim količinama mineralnog gnojiva u proizvodnji. Možemo se orijentacijski poslužiti podacima o ukupnom korištenju gnojiva u 1981. g. koja je iznosila 9.361 tonu. Prosječno je po jednom hektaru korišteno 440 kg ili preračunato na aktivnu tvar 176 kg/ha u odnosu NPK 89:42:45. Na osnovu preporuka o tehnologiji gnojidbe i obračunskih kalkulacija rađenih kod većeg broja proizvođača, možemo utvrditi da je u pšenici korištena količina gnojiva iznad prosječnih, obzirom da se radi o količinama gnojiva namijenjenim i ugovorenim za proizvodnju pšenice. Mineralna gnojidba je nedovoljna s nešto naglašenijim dušikom. Primijenjena organska gnojidba povremeno pod predusjev u skladu s prisutnim stočnim fondom ovaj nedostatak samo dijelom umanjuje. Razlika u prinosima društvenog i onog sela, značajno je uvjetovana gnojidbom.

Strojni kapaciteti poljoprivrednih zadruga Baranje uključenih u proizvodnju pšenice 1981/1982. godine

Traktori		Priključni strojevi	
Do 55 kW	25 komada	Plugovi	33 komada
Od 55 do 60 kW	46 komada	Tanjurače	14 komada
110 kW	10 komada	Krümlieri	17 komada
		Sijačice	16 komada
		Prskalice	19 komada
		Razmetači gnoja	14 komada
Prikolice 6 t.	90 komada		
Kombajni	43 komada (+ 53 privatna)		
Dnevni kapacitet prijema MPI Beli Manastir			360 vagona
TSH Darda			360 vagona
Ukupno:			720 vagona

Pojava gljivičnih oboljenja sve češće je limitirajući faktor proizvodnje pšenice. Zaštita je primijenjena na malim površinama. Problem suzbijanja korova u usjevu izveden je na dijelu ugroženih površina uglavnom sredstvima 2,4 D, dok sredstva šireg spektra nisu šire primijenjena dijelom zbog teškoća u nabavci kao i zbog cijene istih. Nedovoljna kompleksna zaštita usjeva pšenice od bolesti i korova drugi je limitirajući faktor zaostajanja u prinosima.

Maksimalno korišten dnevni kapacitet prijema sela Baranje 240 vagona. Proizvodni procesi i preuzimanje pšenice na preradu potpuno su mehanizirani. Omogućeno je izvršenje pojedinih operacija u optimalnim rokovima. Zadružne organizacije raspolažu značajnim brojem pogonskih i priključnih strojeva. Od ukupno 81 kom. traktora 10 komada je iznad 110 kW. Orijehtacija je zadružnih organizacija za takvim opremanjem koje omogućuje maksimalno uključivanje u proces proizvodnje. Pored zadružne mehanizacije prisutan je i značajan broj traktora poljoprivrednika, tako da je opremljenost u ovom trenutku oko 1,9 kW/ha. Broj priključnih strojeva za osnovnu obradu, pripremu sjetve i zaštitu u ukupnosti zadovoljava. Manja je pažnja posvećena sijaćicama, tako da je broj istih nedovoljan i tehnički zastario. Kombajni omogućuju blagovremeno izvršenje radova. Ovogodišnja žetva pšenice završena je za 12 radnih dana.

Sva dnevno požnjevena pšenica prevezena je i prihvaćena na dva mjesta i to MPI Beli Manastir i THS Darda. U transportu pored zadružnih kip-prikolica učestvuje i znatan broj prikolica poljoprivrednika. Ovim snagama postignut je i maksimalni prihvat zrna u jednom danu od 240 tona isporučenih u 400 pojedinačnih pošiljki. Ovo je bilo moguće kako velikim kapacitetima prijema na koševima, tako i dobrom organizacijom preuzimanja i utvrđivanja kvaliteta.

Pored strojeva zadruga uslužno se u pojedine procese uključuju i strojevi poljoprivrednika, posebno u žetvenim radovima koja je ukupno u organizaciji zadruga.

Pri osiguranju uvjeta za proizvodnju treba pomenuti i uticaj koji na robnost pšenice ima plasman stočnog brašna za pokriće potrebe stočarstva sela. U protekloj godini RO MPI isporučila je 22 % stočnog brašna u odnosu na isporučenu pšenicu.

Proizvodnja pšenice praćena je ulaganjem društvenih sredstava i re-ekonomskih kredita i onih bančnih, tako da je prosječno uloženo 20 tisuća din/ha. Pored toga proizvodnju je djelomično avansirala RO MPI. Sredstva iz kredita u vidu avansa za repromaterijal i usluge plasirana su poljoprivrednim proizvođačima.

Učešće svih spomenutih činioca od društveno-političkih struktura do banke, »Belja« i zadruga, uz učešće struke, čini ovu proizvodnju na selu društvenom te je otuda i moguće očekivati tako visok stupanj robnosti kakvu ova proizvodnja ima.

Proizvodnja pšenice u Baranji samo je mali dio ukupne proizvodnje sela gdje je u 1981. godini učestvovala sa 6,52 % ukupne vrijednosti robne proizvodnje. Proizvodnja roba izvršena je u vrijednosti od 1,380 milijardi

Stanje bruto vrijednosti proizvodnje sela Baranje u 1981. god.

A. Stočarska proizvodnja

Vrsta proizvoda	komada	Vrijednost	Postotno učešće u proizvodnji
Tovna junad	4.791	223.620.421,00	16,3
Tovne svinje	68.964	605.283.076,00	44
Prasad	27.242	75.657.695,00	5,4
Mlijeko (litara)	4.533.940	58.941.220,00	4,3
Stočarska proizvodnja:		963.502.412,00	70

B. Biljna proizvodnja i ostalo

Vrsta proizvoda	kilograma	Vrijednost	Postotno učešće u proizvodnji
Kukuruz	20.650.000	175.525.000,00	12
Pšenica	9.200.000	90.160.000,00	6,8
Šećerna repa	45.400.000	81.720.000,00	6,5
Suncokret	2.400.000	43.200.000,00	3,2
Ječam i ostalo	500.000	4.750.000,00	0,5
Grožđe	1.160.000	13.340.000,00	1
Biljna proizvodnja		408.695.000,00	30
SVEUKUPNO STOČARSKA I BILJNA PROIZVODNJA		1.372.197.412,00	100

ili preračunato svaki je hektar sela dao robe u vrijednosti od 65.090 dinara. Na osnovu ovoga zastupamo postavku da proizvodnja pšenice može biti uspješna s društvenog stajališta samo u sklopu dobro razvijene proizvodnje i proizvodnih odnosa sela ukupno. Na osnovu ovoga namjeravamo graditi naredne pristupe kako u proizvodnji pšenice tako ukupne proizvodnje na selu.